

Versterk de onafhankelijke positie van de Raad voor de Kinderbescherming

Ido Weijers

Er staat een ingrijpende stelselwijziging van de jeugdzorg voor de deur. De jeugdzorg wordt gedecentraliseerd naar de gemeenten. De verantwoordelijke bewindslieden van VWS en V&J hebben echter aangegeven dat de Raad voor de Kinderbescherming zelfstandig blijft. Zij vinden dat wat betreft jeugdbescherming en jeugdstrafrecht ouders en kinderen ook in het nieuwe stelsel moeten kunnen blijven rekenen op de Raad voor de Kinderbescherming als een ‘zorgvuldig en onafhankelijk werkende instelling’. Onlangs hebben de wethouders Jeugd van de grote gemeenten echter laten weten dat zij willen dat ook de activiteiten van de Raad voor de Kinderbescherming onder hun verantwoordelijkheid vallen. In hun ogen is het voldoende als de kinderrechter als onafhankelijke waarborg los van de gemeente overblijft.

Vanuit de wens van gemeenten om op het terrein van de jeugdzorg zowel inhoudelijk als budgettair efficiënt te kunnen sturen is dit voorstel niet onbegrijpelijk. De aanpak van problematische opvoedingssituaties kan stellig efficiënter. Maar het decentraliseren en daarmee feitelijk ontmantelen van de Raad op dit moment zou voor de rechtszekerheid van de betrokken kinderen en ouders een stap achteruit betekenen. In feite is een omgekeerde ontwikkeling gewenst. De problemen in de jeugdzorg hebben niet alleen duidelijk gemaakt dat de kinderrechter weer een meer prominente rol op het gebied van de jeugdzorg moet spelen. Dat geldt ook voor de Raad voor de Kinderbescherming. Zij dient aanmerkelijk kritischer dan nu gebruikelijk de noodzakelijkheid van overheidsingrijpen inhoudelijk te beoordelen en de rechter daarover te adviseren.

De grote maatschappelijke beroering over misstanden in de jeugdzorg heeft in elk geval duidelijk gemaakt dat we allerm minst blind op haar kunnen varen. Het is niet onbegrijpelijk maar wel ironisch dat bestuurders van de grote gemeenten en hun directies Jeugdzorg al enige tijd roepen dat zij het zelf wel afkunnen en dat de bemoeienissen van de Raad overbodig zijn. Jarenlange klachten van advocaten, onder andere uit Rotterdam, over misstanden en onprofessioneel handelen van Bureaus Jeugdzorg, sterke signalen van onvoldoende alertheid wat betreft mishandeling en misbruik en scherpe kritiek van deskundigen wijzen op zijn zachtst gezegd in de richting van een gebrekkig functionerende jeugdzorg. Ook vandaag de dag. Binnenkort verschijnt een publicatie waarin de bevindingen van een onderzoek naar verzoeken om een machtiging uithuisplaatsing in 2011 worden gepresenteerd. Daaruit blijkt dat in een niet onbelangrijk aantal gevallen Bureau Jeugdzorg onzorgvuldig heeft gehandeld.

Er zijn tot nu toe weinig tekenen van kritische zelfreflectie bij de gemeentelijke jeugdzorg, zeker bij de bestuurders. Er lijkt op gemeentelijk niveau onvoldoende besef van de noodzaak tot prudent overheidsoptreden op het terrein van de opvoeding. Dit is dan ook niet het moment om te snijden in de instantie die de voorstellen van jeugdzorg kritisch tegen het licht dient te houden. Er is daarentegen, sterker dan voorheen, krachtig tegenspel nodig door een onafhankelijke professionele instantie die zowel kijkt naar de noodzaak tot ingrijpen als naar de vereiste interventie en dat doet met kennis van zaken die verder reikt dan de gemeentelijke optiek. De rechter is niet in staat om op eigen kracht een deskundige inhoudelijke beoordeling te maken van de noodzaak tot overheidsingrijpen. Daarvoor dient hij te kunnen vertrouwen op het advies van een onafhankelijke instantie. In dat licht dient de rol van de Raad voor de Kinderbescherming niet te worden beperkt, maar juist versterkt.

Ido Weijers is bijzonder hoogleraar Jeugdbescherming aan de Universiteit Utrecht